

Література:

1. Ващенко Л.М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : монографія. Київ : Видавниче об'єднання «Тираж», 2005. 380 с.

2. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі : монографія. Київ : Міленіум, 2004. 352 с.

УДК 378

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

*Пушкар Т.А., к.е.н., доцент
Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова
Шершенюк О.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В реаліях сучасності конкурентоспроможний фахівець у будь-якій галузі неможливий без особистих лідерських якостей, вміння проявляти ініціативність, встановлювати комунікації та працювати в команді, мати чітке розуміння важливості постійного удосконалення. Поряд із професійними знаннями і навичками soft skills зумовлює можливості вибудови кар'єрного шляху на основі постійної самоорганізації і саморозвитку. На рівні закладів вищої освіти важливо не тільки розвинути певні soft skills у здобувачів вищої освіти, але і закласти розуміння їх важливості та необхідності постійного вдосконалення. Тільки той, хто вміє

навчатися все життя, не зупиняючись на досягнутому, має всі можливості стати успішним в професійному житті.

Стосовно визначення soft skills актуальним є підхід, який було запропоновано Наход Н.А., коли soft skills становлять комплекс неспеціалізованих надпрофесійних «гнучких» компетентностей, що впливають на успішне виконання професійних обов'язків фахівців будь-якої спеціальності [1, С. 132]. На думку, Коваль К.О. soft skills відносяться до емоційного інтелекту людини і формують певний перелік особистих характеристик, які спрямовані на ефективну взаємодію [2, С. 163]. Виходячи з існуючих підходів, на думку авторів, soft skills представляють систему гнучких загальних неспеціалізованих компетентностей, які формуються на основі особистих якостей в процесі взаємодії, і є основою розвитку професійної діяльності, конкретності фахівця на ринку праці та визначення власного успішного кар'єрного шляху.

Незважаючи на те, що soft skills, насамперед, визначаються особистими якостями та психоемоційними характеристиками здобувача вищої освіти, закласти розуміння важливості їх розвитку, визначити напрямки їх формування та надати можливості для цього, є невід'ємною частиною навчання в закладах вищої освіти. При розробці освітньої програми проектній групі та гаранту необхідно приділяти значну увагу тому, яким чином в процесі навчання поряд з професійними знаннями і навичками будуть розвиватися soft skills. Для фахівців в галузі економіки перелік базових загальних компетентностей визначено у стандартах вищої освіти (стандарту ВО за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» першого (бакалаврського) рівня, наказ МОН України № 244 від 13.11.2018 р., і стандарту ВО за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» другого (магістерського) рівня, наказ МОН України № 382 від 04.03.2020 р). Однак, перелік, який надано в Стандартах, не охоплює весь спектр soft

skills, необхідних майбутньому фахівцю-економісту. Позитивною практикою є розширення даного переліку в освітніх програмах закладами вищої освіти. Досвід роботи з освітніми програмами спеціальності «Економіка» в Харківському національному університеті міського господарства ім. О.М. Бекетова і Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті, продемонстрував, що важливими складовими soft skills для здобувачів вищої освіти є формування лідерських навичок, командної роботи, ініціативності, вміння працювати з інформацією щодо її пошуку, аналізу, обробки, вміння презентувати себе і результатів своєї роботи, розвиток професійної мови, самоменджменту та тайм-менеджменту. В умовах активної цифрової трансформації підвищується вимога до цифрових компетентностей фахівця. Це не тільки вміння працювати із спеціалізованими програмними продуктами, але, насамперед, вміння вільно користуватися усіма можливостями цифрового середовища і комфортного відчуття себе в цифровому суспільстві. Випускники спеціальності 051 «Економіка» підкреслюють при зустрічах, що при їх працевлаштуванні саме на певному переліку soft skills потенційні роботодавці акцентували увагу.

Застосування сучасних інноваційних методів навчання можуть ефективно, усуваючи зайвий тиск на здобувача вищої освіти, сприяти розвитку soft skills. У якості прикладу, серед таких методів відзначимо:

командну роботу – даний метод навчання достатньо легко реалізувати передбачивши завдання, які виконують декілька здобувачів вищої освіти. При цьому надається можливість проявити значну кількість soft skills: здобувачі вищої освіти можуть самостійно сформувати команди, відпрацювати навички особистої взаємодії в процесі виконання, особиста та спільна відповідальності за результати роботи, розподіл завдання між командою тощо;

метод рецензування або експертизи здобувачами вищої освіти інших здобувачів – даний метод надає можливість проявити навички аналітики та критичного мислення, вміння висловлювати свої думки, коректного ставлення до роботи інших, професійного мовлення, відповідального підходу тощо;

метод peer-learning – даний метод базується на навчанні здобувачів вищої освіти іншими здобувачами і може сприяти розвитку комунікації, особистої взаємодії, подання інформації, професійного мовлення.

Наведені методи є лише невеликою часткою методів, які викладач може застосовувати для формування і розвитку soft skills, але увага викладача до цього питання, поряд із особистими якостями здобувача вищої освіти, стає базою подальшого становлення фахівця.

Отже, значення розвинених soft skills у майбутнього фахівця з економіки важко переоцінити. Soft skills є основою конкурентоспроможності випускників ЗВО на ринку праці та створюють можливості їх подальшого професійного зростання. Увага до їх розвитку повинна приділятися на усіх етапах – від розробки освітніх програм до викладання конкретних навчальних дисциплін, чому повинно сприяти застосування інноваційних методів активного навчання і співпраці викладача із здобувачами.

Література:

1. Наход Н. А. Значущість «Soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Вип. 63. С. 131-135.

2. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162-167.